

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

60. ÅRGANG

17. NOVEMBER.

NR. 42-43

Lutherdom og katolisisme i Norge.

Er den katolske kirke «hovmodig»?

Av dominikanerpater Finn Dominique Thorn.

Den religiøse og kirkelige situasjon i Norge er preget av uklarhet og skjebnesvangre misforståelser. Siden 80-årene har vi en radikal kirkefiendtlig kulturfløy. Fra katolsk hold konstaterer vi at denne retnings angrep på kristendommen er betinget av at den er stillet overfor den lutherske oppfatning av kristendommen. Dette er således tydelig hos f. eks. Arne Garborg. På vesentlige punkter vil en katolikk være enig i Garborgs kritikk av kirke og kristendom her hjemme. Fra katolsk hold konstaterer vi videre at de kristne og kirkelige kretsers forsvar for kristendommen ikke så sjelden kommer til kort. Ofte tjener deres forsvar mer til å kompromittere enn å høyne kristendommens anseelse. Dette er således tilfelle i debatten om Ingemar Hedenius' bok. Der er det blitt sagt rent ut at «skal en holde seg til fornuften, må en si nei til mange ting som troen holder for sant» (Morgenbladets kronikk, 21/9-49). En slik abdikasjon av fornuften kan en katolikk ikke gå med på.

Det er ikke bare sørgelig, men like fram farlig for kristendommens sak at situasjonen er så uklar. Kristendommen både angripes og forsvares ut fra feilaktige premisser. Når så den katolske kirke hevder at det er den som representerer autentisk kristendom, ja at det er den som er den kristne Kirke, så er det forståelig at dette for mange høres ut som et hovmodig «vi alene vite». Vi godtar ikke denne anklage for «hovmod». Den hviler på en manglende forståelse av katolisismens vesen. Den ville være riktig hvis katolsk lære var ensbetydende med vår personlige oppfattelse av kristendommen. Den ville likeledes være riktig hvis den katolske kirke var et blott og bart menneskelig samfunn.

Det er unødvendig her å «bevise» at den katolske kirke er noe mer enn et menneskelig samfunn, og dens lære noe mer enn menneskelige meninger. Det er nok å peke på at hvis der i denne verden gis en guddommelig åpenbart sannhet så må den forkynnes slik som det skjer i den katolske kirke. Hvis vi

m.a.o. ikke har å gjøre med et «vi alene vite», men et «Gud alene vite», så må forkynnelsen skje med autoritet og myndighet. Guds sannhet diskuteres ikke. Hvis kirken her viste den minste antydning til vakling så hadde den ipso facto fornektet sin guddommelige misjon. Det som derfor for utenforstående kan ta seg ut som åndelig arroganse er for den katolske kristne bevis på kirkens usvikelige troskap mot den guddommelige sannhet. Kirken står ikke over sannheten, men under den. Den sannhet den forkynner er ikke dens egen, men Guds. Den kan derfor ikke inngå noe kompromiss for å gjøre sin lære mer antagelig for dem som ikke liker den. Kirken er ikke sannhetens herre, men dens tjener. Dens innerste vesen er derfor ikke herskerens hovmod, men tjenerens troskap.

Den lutherske kirke frambyr her en eiendommelig inkonsekvens. Den gjør krav på å være Kristi kirke i Norge. Men så snart vi kommer utenfor landets grenser frafaller den kravet på å være Kristi ene kirke. Den innrømmer den svenske kirke, den anglikanske kirke, osv. plass ved siden av seg. For den katolske kirke er en slik inkonsekvens uforståelig. Kristi kirke kan bare være én verden over. Dette forskjellige syn på kirken og dens enhet må selvfølgelig føre til et motsetningsforhold mellom den lutherske og den katolske kirke. Katolisismens universalitet må nødvendigvis brytes med lutherdommens norske statskirke. Den katolske kirke kan ikke gi avkall på sin guddommelige misjon fordi om den befinner seg i et land der en bestemt nasjonalkirke gjør krav på første plass.

Til dette prinsipielle syn kommer så hensynet til den aktuelle religiøse situasjon. Vi katolikker kan ikke rolig se på at kristendom og lutherdom gjøres identiske, slik at angrep på den siste framstilles som angrep på selve kristendommen. Vi kan heller ikke godta et forsvar for kristendommen som kompromitterer denne i våre landsmenns øyne. Den katolske kirke har derfor både rett og plikt til å la sin røst

«Sven Stolpe - - - Et litterært tidsfenomen».

Sven Stolpe: Jeanne d'Arc. Bonniers. En anmeldelse av S. Neander-Nilsson.

Denne anmeldelse av Sven Stolpes siste bok «Jeanne d'Arc» stod å lese i «Morgonposten» i Göteborg den 10. november. Når vi gjengir den her, er det bl. a. også for å gi leseren et noe annet inntrykk av denne dikterpersonlighet enn det som kommer til uttrykk i de spark han sikkert til egen fryd og glede så ofte får fra åndsreaksjonært hold i Sverige, og som med slik påpasselighet gjenopptrykkes i Dagbladet. Vi har også det stille håp at den vil bidra til at enda flere på denne siden av Kjølen begynner å interessere seg for Sven Stolpes produksjon.

Richard Lindström som litt etter litt har utviklet seg til en konservativ, sosialistisk samfunnsbevarer, skriver i den sosialdemokratiske avis Morgon-Tidningen i Stockholm om den nye unge biskopen i Göteborg:

«Bo Giertz er en livsglad, farlig og eventyrlysten mann. Han må ikke bli erkebiskop.»

Dermed er det klart og tydelig sagt fra om at det bare er uglade og ufarlige menn av gjennomsnittet uten sans for de store religiøse eventyrene som passer til åndelige og kirkelige ledere i det spissborgerlige, gjennomsnittlige, lille svenske velferdssamfunn som regjeres av Tage Erlandsen.

Merkelig nok finnes det imidlertid folk som elsker de åndelige eventyrene og som synes at den svenske kulturdebatten bærer preg av åreforkalkning og banalitet. Disse mennesker er meget sjeldne, men de har åpenbart — til tross for dette — en meget stor evne til å irritere.

Sven Stolpe irriterer svært mange. Hvorfor gjør han det?

Sven Stolpe kan i noen grad si om seg selv hva Strindberg skrev til Siri von Essen: «De tror at geni er ensbetydende med et godt, skarpt hode. Det er ikke tilfelle. Jeg har ikke det skarpeste hode — men ilden; min ild er den største i Sverige.»

høre i dagens kulturdebatt. Dette er ikke noen arrogant innblanding i ting som ikke vedkommer den. Det er bare uttrykk for troskap mot dens bevissthet om å være kristendommens autentiske vitne også i vårt land.

En slik innstilling behøver ikke å føre til noe skjerpert motsetningsforhold mellom protestanter og katolikker. Forutsetningen er at vi ikke er besjelet av smålige baktanker om å hevde oss overfor hverandre. Det er kristendommens sannhet vi skal hevde overfor dens motstandere. Vi står overfor en stadig mer omfattende avkristning. De lutherske kristne må føre kampen for Kristi sak ut fra sine forutsetninger. Vi mener at deres forutsetninger ikke strekker til. Derfor vil vi ta del i kulturkampen ut fra våre forutsetninger. Men siktepunktet må ikke være gjensidig bekjempelse. Situasjonen er for alvorlig til det.

Den kristne fronten i Norge ville selvsagt være meget sterkere hvis vi kjempet sammen, i stedet for å kjempe hver for oss. Men slik som den konfesjonelle situasjon er her hjemme er enhver tanke på kristen enhet en utopi. Den katolske kirke hevder at selv om de kristne er splittet, er Kristi kirke én. Kristi kirke blir ikke mindre én fordi om en større eller mindre del av dens barn forlater den, og foretrekker å leve utenfor dens synlige enhet. Enheten

Sven Stolpe tenker ikke så sjelden feil. Det gjorde som kjent også Strindberg. Stolpe er temperamentsfull, viljebetonet og subjektiv — både når det gjelder mennesker og meninger. Intellektuelt har han det fryktelig travelt. Det henger sammen med hans type som viljesmenneske. Av og til blander han til og med tilfeldige påfunn sammen med geniale innfall. Aksepterer han en anskuelse, virker det som om han har et sjelelig behov av å sluke den hel og uten kritikk. Han svelger mennesker på samme måte — eller også spytter han dem hensynsløst ut av sin munn. Det finnes m.a.o. en avgjort likhet med Strindberg i hans vesen — men også en betraktelig forskjell: Sven Stolpe er i motsetning til Strindberg klart og tydelig et alvorlig, ydmykt menneske. Dessuten er han blottet for ond vilje.

Men det avgjørende er at Sven Stolpe er det stikk motsatte av hva hans motstandere påstår om ham: han er ikke streber, ikke opportunist og ikke bløffmaker.

De standpunkter han har inntatt, har vært alt annet enn populære. En begavet mann, en intellektualist, var ikke blitt oxford-mann i 30-årene om han hadde tenkt på sitt renomé og på sin karriere i det sekulariserte Sverige. Det er t.o.m. fullstendig utelukket at en typisk representant for det kultur-radikale Forfatter-Sverige ville bli katolikk for framgangens og reklamens skyld. Intet menneske som ønsker å stå på god fot med og sikre seg fordeler hos de ledende kulturmakter i Sverige — forlagene, avisene og kritikken — ville heller våge å ta kampen opp mot kulturkoryféeer og godtatte kulturoppfatninger så hensynsløst som Sven Stolpe nå gjør det.

*

Sannheten om Sven Stolpe er m.a.o. den — hva man for øvrig ellers kan kritisere hos man — at han er i besittelse av et usedvanlig moralsk mot, at han våger å risikere noe, at han mener noe alvorlig og ærlig med det han gjør, at

gjenopprettes den dag alle kristne igjen samles i Kristi ene kirke. Men den katolske kirkes krav på å være denne ene kirke kan den lutherske kirke ikke gå med på uten å oppgi seg selv.

Imidlertid ser det for en katolikk ut som om det norske folk selv holder på å oppgi den lutherske kirke. Enkelte søker til sektene, mens den store masse gir seg over til materialismen. Den stemningsbetonte visitt i kirken juledag og påskedag — og ved høytidelige familieanliggender — er neppe uttrykk for levende kristen overbevisning. Det er ikke «katolsk propaganda» eller rillojal proselytisme å ville vinne våre avkristnede landsmenn for Kristus. Men det kan vi ikke gjøre uten å vinne dem for Kristi kirke. En gang førte den katolske kirke det norske folk over fra hedenskap til kristen tro. Den er på nytt rede ti å ta kampen opp mot hedenskapet i dets moderne form. En slik propaganda vedkjenner vi oss. Er dette «hovmod» så er kristendommen selv hovmodig. Men dette er strid om ord. Man kan da like så godt si at Kristus selv var hovmodig, når han uttalte sitt myndige: «Dere har hørt det er sagt, men jeg sier dere — — —». Kristi kirke må tale til verden med den samme myndighet som Kristus selv. Og kirkens tjenere må være besjelet av den samme kjærlighet — — —

Finn Dominique Thorn

han ser på sitt liv som en oppgave, at m.a.o. både hans religiøse oppfatning og sannhetsbehov er redelig og ærlig gjennomlevd. Det er noe mer enn intellektualisme i det Sven Stolpe nå skriver. Det finnes en indre linje i hans forfatterskap, en åndelig substans som han kjemper for å tilegne seg, en bevissthet som blir klarere og mer åpen for hver ny bok han skriver. Derfor opplever man også det gledelige med denne noe ujevne og kanskje t.o.m. for produktive forfatter at hver ny bok av ham er bedre enn den foregående. Sven Stolpes store bok i høst — Jeanne d'Arc-biografi på nærmere 400 sider — representerer således etter min mening et avgjørende høydepunkt i hans forfatterskap hittil. Den gjør det ikke minst fordi Sven Stolpes ærlige, store og hengivne beundring for piken fra Lothringen helt plutselig klarlegger en tendens i hans vesen som aldri har fått et finere, noblere og mer bevisst uttrykk enn i denne bok.

*

Sven Stolpe har rett i sin oppfatning av Jeanne d'Arc. Det er nemlig ubestridelig at Jeanne d'Arc er en av verdenshistoriens største, helligste og mest lysende skikkelser. Stolpe mener at det bare finnes to historiske retterganger som faller innenfor samme sfære som rettergangen mot Jeanne d'Arc: prosessen og dommen over Sokrates og dommen over Jesus Kristus. Dette må ansees for ubestridelig. Om ordet ikke blir misforstått, må det være tillatt å påstå at Jeanne d'Arc er et av de mest Kristus-liknende mennesker som har levd på jorden — ikke bare i sin skjønne, menneskelige, uskyldige blomstring, men også i sin naive selvfølghet, i sin klare realisme, i sin sunne og sikre sans og i sin store, ubetvingelige forvisning om meningen med hennes egen skjebne. Sven Stolpes Jeanne d'Arc-bok er et interessant forsøk. Han fjerner hele den katolske helgenlegendens forgylling fra bildet av Jeanne d'Arc, samtidig som han forsøker å redusere den moderne kritisk-positivistiske Jeanne d'Arc-forskningen til dens egentlige verdi. For med all kritisk sans og med all moderne psykiatri og psykoanalyse trenger man ikke inn til det vesentlige i Jeanne d'Arcs vesen. Derimot opplever man dette vesen helt og fullt, om man får se Jeanne d'Arc lys levende innfor sine dommere. Sven Stolpes ordrette referat i prosessen i Rouen og den makabre historien om den uskyldiges lidelser og død er et merkelig og rystende drama — på samme gang et av de grusomste og mest storlagne skuespill verdenshistorien kjenner. Det er også riktig at Sven Stolpe deler Jeanne d'Arcs skjebne i to store avsnitt. Det siste avsnittet handler bare om lidelsen og døden. Men det åpenbarer også den merkelige sannhet som allerede de eleusinske mysteriene kjente til, og som er grunntanken i hele vår kristne, europeiske historie: «Om ikke hvetekornet faller i jorden og dør, så blir det alene, men om det dør, da bærer det megen frukt.»

Jeanne d'Arc ble brent på bålet av engelskmennene i Rouen i 1431. Men allerede 18 år etter hennes død var dennes gjerning fullbyrdet: da fantes ikke lenger en engelskmann igjen på fransk jord.

I og med sin død er Jeanne d'Arc blitt den bærende skikkelsen i hele Frankrikes historie. Sven Stolpe som reagerer katolsk, mener at om Jeanne d'Arc ikke var trått fram, ville Frankrike blitt angelsaksisk og senere også ha fulgt engelskmennene på deres vei mot protestantismen. Dette kan han naturligvis si. Like viktig er det imidlertid å slå fast at Jeanne d'Arcs innsats ble av stor betydning for engelskmennene, også for deres egen historiske oppgave. Det var det England som ble drevet bort fra kontinentet, hvis kraftoverskudd ble ført inn på helt andre baner. Den samlede angelsaksiske verdensmakten av i dag — det store verdensbeherskende Anglo-Amerika — er

et riktignok middelbart men ikke desto mindre helt tydelig resultat av Jeanne d'Arcs store historiske innsats.

Sven Stolpe har imidlertid en annen — mer eller mindre bevisst — motivering for sin store beundring for Jeanne d'Arc. Det finnes i flere av Sven Stolpes senere romaner en sterk hengivenhet for jomfrukvinnen. Det er i disse rene, unge kvinner «det evig kvinneliges element» som Sven Stolpe søker. Sven Stolpe opplever «verden uten nåde» som en opprørende og tilsmusset foreteelse. Han har et uunnværlig behov av å fornemme at det noen gang i verdenshistorien vil skje et under, at det rene, klare og ubeflekkede vil inkarnere seg i en kvinneskikkelse. Derved blir Stolpe helt naturlig en Maria-dyrker. «Den ubeflekkede unnfangelse» blir for ham historisk virkelighet. Men i Jeanne d'Arc ser han denne jomfrukvinne mer lysende, mer livsnær, mer kunstnerisk og dramatisk overveldende enn han kan møte henne i Maria-legenderne. Dette er — om man vil — et skritt Stolpe har tatt ut over Strindberg. Også i denne henseende er således Sven Stolpe en foreteelse i samtiden, et litterært tidsfenomen av en art som man ikke kommer forbi.

NYE BILDER TIL MOTREFORMASJONENS HISTORIE I DANMARK—NORGE

På møte i Vitenskapsakademiet fredag 11. november holdt prof. dr. Einar Molland et større foredrag: «Nye bilder til motreformasjonens historie i Danmark—Norge», der han særlig oppholdt seg ved jesuitternes og dominikanernes misjonsforsøk i Danmark—Norge i årene 1623—24.

Norsk Teologisk Tidsskrift brakte nylig en dokumentasjon om emnet framlagt av den hollandske jesuittpater dr. Kleijntjens og professor Molland føyet til et interessant og utførlig kommentar. Det var på grunnlag av dette materiale han også behandlet det mislykkede forsøk der fra katolsk side ble gjort på å få fotfeste i Norden. Det endte med retrett og kjøpmannen Weisweilers hengning fordi han bl. a. hadde bistått flere patres og holdt dem i dekning. «Som kjent var det forbundet med dødsstraff å drive katolsk propaganda i Danmark—Norge på den tid.

Særlig interesse vakte professor Mollands kommentar til det omdiskuterte dokument pastor Hansteen Knudsen har offentliggjort i sin kirkehistoriske doktoravhandling «De Relationibus inter Sanctam Sedem et Norvegiam duobus primis saeculis post Reformationem vigentibus» (Relasjonene mellom Den hellige stol og Norge i de to første århundrer etter Reformasjonen). Dokumentet taler om at den daværende stattholder i Norge stillet seg velvillig til en gjeninnføring av trosfriheten i Norge og at han gjerne så Rom beskikke en biskop til Norge. Rom reagerte ikke, og det er bl. a. dette som har skapt en mystikk om innholdet i nevnte dokument. Hvem var stattholder i Norge på den tid? Pastor Hansteen Knudsen oppgir dokumentet datert til ca. 1650, og at stattholderen er Johannes Juel, men korrigerer det siste. Pastor dr. J. Duin i sin anmeldelse av avhandlingen refser den feilaktige identifikasjon og framholder at det er Hannibal Sehested. Professor Molland mener det samme og slutter at dokumentet må være skrevet i 1664.

Pastor Hansteen Knudsen og pastor Duin var innbudt til Vitenskapsakademiets møte og der kom til en interessant replikkveksling etter professor Mollands foredrag. Det viste seg at passtor Duin hadde funnet fram til opplysninger som med sikkerhet fastslår at begivenheten fant sted kort før år 1650, og at det strengt tatt ikke behøver å være Hannibal Sehested som formelt står bak aksjonen.

EN FORFATTERINNES SYN PÅ BREKKE-SAKEN

Ikke Randi og Carstein skal dømmes, sier Magnhild Haalke, men tidsånden de er barn av.

Skarpt oppgjør med barneopdragelsen.

Etter oppfordring gjengir vi dette intervju som Adresseavisen, Trondheim, har hatt med forfatterinnen Magnhild Haalke om Brekke-saken. Vi er ikke enig i hennes vurdering av de to ulykkelige hovedpersoner, men underskriver helt hennes oppgjør med tidsånden og den moderne ungdomsopdragelse.

Det er langt over midnatt. Dagtoget fra Oslo var over to timer forsinket natt til mandag, — og vi begynner vårt intervju med Magnhild Haalke kl. 1 om natten, og avslutter det kl. 2. Men neppe vil vi tre som hørte Magnhild Haalke på det lille hotellværelset i Trønderheimen glemme hennes svar på intervjuernes spørsmål:

— Vil De, fru Haalke, si Deres uforbeholdne mening om saken Carstein Brekke—Randi Muren?

Vi traff med vårt spørsmål midt i blinken av forfatterinnens livssyn. Og vi tror hennes uttalelser vil bli lest langt utenfor Trøndelags grenser.

Carstein Brekke og Randi Muren, begynner Magnhild Haalke, er ofre for tiden. Før eller senere måtte dette komme som frukt av oppdragelse i hjem og skole — eller av mangel på sådan. La oss ikke tale om hans eller hennes skyld. La oss slå fast at en slik sak aldri skulle vært ført for åpne dører. Det fanget min første interesse for Carstein Brekke at han øyeblikkelig ba om at saken måtte føres for lukte dører. Han så dypt og langt her — og det røpet en finhet i sinnet for Randi. — Rettsoppgjøret med dommer, jury, lagrett! — Først og fremst skulle vi hatt psykologer og sosiologer, ja nettopp sosiologer, sier fru Haalke.

Vi er kommet så langt at det finnes snart ikke respekt for liv, sjel eller ånd. — Det finnes ikke respekt for kjærlighet eller lidenskap. Den er vanskjøttet og vanvyrdet i vår tid. Intet er stort og deilig mer. Ingen drøm i ungdommen — og hvordan må det gå den ungdom som er uten drømmer?

Nå skal barn og ungdom vite alt, — å hvor jeg er uenig i det! Måtte de unge heller finne fram selv og bli lykkelig ved det. En liten Randi Muren vet ikke annet enn det hennes generasjon har lært henne. Heller ikke Brekke. Ingen har lært dem å bygge barrikader eller reise vern og motstand mot krateret i dem selv. I hennes sinn hadde ingen prøvd å bygge opp ansvaret.

De som preker uhemmet frihet, — de har ødelagt en Randi og en Carstein. De som vil legalisere lasten. Det er forferdelig å si: du blir gal om du ikke følger din seksuelle drift. I stedet for å hjelpe de unge til å bygge opp noe som kan erstatte denne kraften så den kan spares til det voksne livet begynner.

Den seksuelle kraft er livets kapital. Med den skal det skapes et lykkelig liv — den skal ikke ødes på forhånd. Den skal ikke benyttes til en lek med ilden.

Og så ser vi i våre dager at med 20 år, sier Magnhild Haalke, er de unge alt trett av livet. De er ferdige, ulykkelige. Så meget tatt på forskudd. Hvem talte til dem om ansvar, — nei, de ble fylt av vrangsyn. Og Randi var som tidens ungdom flest. Hun hadde ikke noe vern bygd opp i seg selv. Jeg må si om det som skjedde på Carsteins værelse, — at jeg trodde det var andre måter å avvise en frier på enn å kysse ham — —

Og om Carstein Brekke i denne forbindelse vil jeg si at hvis han hadde vært en forslagen og utspekulert fyr, så hadde han satt barn på Randi. Det kunne han lett ha gjort, om han hadde vært en dårlig kar. — Videre vil jeg si at man går ikke til en kamerat om natten for å hente en bok!

Tenk, sier forfatterinnen, at vi er kommet så langt at en slik intim sak som denne skal føres med offentlig rettergang. Det må føre til at de to må leve livet videre med drepte sinn —, og i hele sin gru reiser konsekvensen seg av den oppdragelse de unge har fått — Randi og Carstein er ingen unntagelser. De er regelen. Men lidenskapen reiste seg med en makt som ingen hadde prøvd å binde eller å lede i andre spor. Og vi ser disse to som ofre for vår generasjons svikt. Det er tiden som er syk — det er tiden som legaliserer farlig lek med ild. — Å, om det fantes et menneske som kunne få Carstein i tale, tenne et lys. Noen kan jo slikt.

Magnhild Haalke har talt omtrent uten stans — som ut fra et indre syn. Det har vært helt stille i det lille hotellværelset. Vi har fått se inn i en norsk forfattersjæl som har tegnet Randis og Carsteins skjebne mot en bakgrunn, mot en tid som ikke ga dem noe vern mot farlige krefter i dem selv. Derfor er disse å unnskyldte. Og vi forstår at det er ikke nok med Anna Sethnes glødende og varme forsvar for Randi Muren. Vi må ta Carstein med i vårt forsvar. Som barn av tiden har han krav på det, om vi vil være rettferdige.

Til slutt en replikk: Synes De den svinelitteraturen og de giftfilmene vi har så alt for meget av, filmer med dyriske lidenskaper, — synes De egentlig det skal gi de unge motstand? Er det ikke rimeligere at det følger ungdomsforbrytelser i kjølvannet? — Det er Magnhild Haalkes sluttord i denne delen av vårt intervju.

Gi oss foreldreopdragelse!

Men alvorret har tatt Magnhild Haalke. Hun glemmer tid og sted — og gir oss et bilde som kanskje burde vært innledningen på vårt intervju.

Vi må få foreldreopdragelse, sier hun. Vi må reise et nytt avkom. Foreldreopdragelsen skulle gå som en rød tråd gjennom hele skolegangen. Det står i sangen: «Fader, ta i den sterke hånd,» det burde stå *Moder*, ta i din sterke hånd — — Hva gjør mor i dag? Sender barn ut i parker for å «spise skitt», — sender dem fra 3-års alder på barnehager. I mitt hjem på Vikna var vi 10 barn som mor tok hånd om. Nå kan ikke mor passe ett barn en gang. Daglig leser vi at en liten er overkjørt av bil, at en annen er druknet, en tredje falt ut av vinduet.

Nei, la oss snarest begripe at *mødrearbeid* er et *spesialarbeid* som fullt og helt krever et menneske i hjemmet. Den nye etiske reising må begynne der. Hva er samfunnet i dag? Et Babels-tårn. Barnehager er ikke tilstrekkelig for å gi små barn den sinnets oppbygging jeg mener er det viktigste nå. Det er hjemmene som må bygge opp barnesinnene. Det er ingen privat sak å avle barn. De skal ledes og læres av foreldre som vet og kan noe om barnesjelen. Hva opplevde vi under krigen. At en hel del skadd menneskemateriell gikk ut fra hjem og samfunn.

Stakkars barn i dag! De lever opp i trange boliger og

Sjelens lengsel etter å se Gud.

Av den Hellige Johannes av Korset.

Minnedag 24. november.

Fritt oversatt fra fransk av Marie Knudtzon.

*Alt hva jeg evnet har jeg gjort:
Å søke kunnskap om Deg, Herre!
Men skjønt meg løfter troens ånd,
jeg bundet er av kjødets bånd,
landflyktig lever jeg på jorden.*

*Jeg lever kun for Deg, min Gud,
mot kjærligheten hjertet tørster!
Men hvis Du finner at min sjel
ennå gjør motstand, da jeg ber
at jord og himmel må den prøve!*

*Akk, fra den dag mitt hjerte er
så tomt, så trett av livets byrde,
og hver en glede som det byr,
jeg viser sorgfullt bort og flyr
fra alt, som ei kun Deg vil kjenne.*

*Har altfor lite her jeg gjort?
Var ang'rens tåreflod for ringe?
Beständig drømte jeg så stort:
På sjelevinger flykte bort
fra alt det jordiske som binder!*

*Min lykke er Din kjærlighet,
foruten den der intet finnes.
Og siden nå vår evighet
består i denne kjærlighet, —
min Gud, jeg må den alltid minnes!*

*Hvor kunde jeg vel stå i mot
den sterke lengsel fra Din himmel?
Blott ved å lide for Deg her
mitt øye åpnes så jeg ser,
at verdens lykke den er intet.*

*Men hvis den byrde som jeg bær',
er sendt meg av en evig vilje,
da bøyer jeg meg lydig ned
og bier timen, for jeg vet,
at Du er mild og god mot alle!*

*Dog hvis et liv i usseldom
den evne hadde å berike
den glans som stråler om Ditt navn,
da vilde jordens hårde favn
ei noensinne jeg forlate.*

*Jeg har jo troen, det er sant,
som lyser opp i nattens mørke
og rike gaver gir Du her,
men akk, jeg føler sjelen er
kun skapt Din ære å forkynne.*

*Men fra Din himmel, kan jeg se,
Du rekker meg Din hånd i møte,
og minnet svinner fra min vei,
når kjærligheten viser seg
i evighetens morgenrøde!*

*Med sukke tar jeg da i mot
den hårde skjærsild, for jeg tenker
en lengre strid gjør dommen mild.
Mitt hele liv det byr jeg til
en sjelens botsgang her på jorden!*

blir stadige irritasjonsmomenter. Barn vet ikke hva fred er. En kan gjerne si at de suger ufred inn med morsmelken. — I sterk motsetning til Margarethe Bonnevie sier jeg at en mor som har barn kan ikke samtidig være yrkeskvinne. Da svikter hun sin viktigste oppgave: å bygge det vern i barna som de skal ha når brytningstiden kommer, når seksualkraften setter inn. Da svikter hun den oppgave å bygge et liv med tanke på evigheten — og det evige liv tar til her det — ja, det lever fra slektledd til slektledd.

Når mødrearbeid er blitt et spesialarbeid, da vet også moren litt om hvordan ansvarsfølelsen skal bygges opp i de unge. Da vet hun å demme opp på en riktig måte for tidens slagord: følg din lyst. — Etter den parole ødes seksualkraften i unge år — og i voksne år sitter en igjen med bare skallet. En seksualkraft kan omsettes til andre ting, sier fru Haalke, men det krever et annet livssyn enn det som rår i dag. Et livssyn med sjel og ånd. Vi må gjenvinne respekten for kjærligheten og lidenskapen. Vi må igjen få en ungdom som eier en drøm. *Mix.*

Vår Frue Kirke i Porsgrunn feirer sitt 50-års jubileum.

Litt historikk.

Den 8. oktober var det 50 år siden Vår Frue Kirke i Porsgrunn ble innvidd. I lokalavisen «Grenmar» leser vi i dens nr. for 9. oktober 1899 følgende referat fra begivenheten:

«Den katolske kirke, hvis høytidelige indvielse foregik igaar, er som bekjendt opført ved Ryesgade og bygget i Stavkirkestil efter Tegning af Hr. Arkitekt H. Bøvre. Gjennem det stilfulde Gjerde langs Ryesgade kommer man inn paa den udplanerede Plads, hvor Kirkens Hovedindgang findes, ad denne kommer man ind i «Skruet», paa hvis høire Side Døbekapellet er indredet og videre ind i det vakre og tiltalende Kirkeskib, hvis Sider og Endefacader bæres af Søjlerækker, ret imod træder man gjennem Kommunionbænken ind i Alterpartiet, hvor over Alteret er placeret Jomfru Maria og Joseph med Jesusbarnet. Paa Evangeliesidens Vindu, der er utstyrt med Glasmaleri læses J. H. S.: Jesus hominum salvator (Jesus Menneskenes Frelser), Guds Lam med Seierens Fane og A. & O. (Alpha & Omega: Begyndelsen og Enden) og paa Epistelsidens Vindu i Glasmaleri Emblemer, der betegner Korset og Seierens Krone, «Pelikanen» (Jesus føder sine frelste Børn med sit Blod) og de sakramentale Betegnelser: Brødet og Kalken omgven af Kornbaand. Bag Alteret sees Duen som Symbol paa den Hellige Aand, hvorhos man under Taget finder hengende den stedsbrændende Lampe. Fra Alteret fører tvende Dører ind til Sakristiet, hvor Presten har sin Ornat og Kirkens Kar opbevaret i dertil indrettede Skabe, og en Dør bærer saa mod Høire ud af Kirken. Paa Alterets Evangelieside findes Rum for Skriftestolen samt Opgang til Predikestolen. Paa den modsvarende Side staar Kirkens Ovn, bag hvilken en skjult Dør fører ind til Kulloplaget. Over Kirkens Hovedindgang er Koret bygget med Plads for Orgelharmoniet og Sangkoret og herfra foregaar Ringingen med Kirkens Klokke i det vakre med Kobber tækkede Taarn. Kirken, der rummer omtr. 200 Mennesker, paabegyndtes i Febr. Maaned sidst, og er et lyst og vakert Kirkehus forsynet med 25 Vinduer udstyret med Kathedralsglas indfattet i Bly.

Den katolske Kirke er bygget af Dhr. Thovsen & Torjusen, Malerarbeidet udført af Hr. Malerm. Tvedt, Kobbertækningen af Hr. Blikkenslager P. Hansen, Kirkeklokken

er levert af Brødrene Olsens Klokkestøberi, Rauen pr. Tønsberg, medens Vinduer med Glasmalerier er hidkomne fra Berlin, — det hele Arbeide synes at være udført med megen Smag og Akkuratesse. Kirken koster omtrent 12,000 Kr. Hr. Arkitekt Børve har her levert Tegningen til et overmaade smukt og stilfuldt Arbeide, noget, der ogsaa fik udtryk i den anerkjendende Tale Biskopen rettede til Arkitekten under den igaar givne særdeles smukke middag for en liden Kreds af Autoriteter.

Paa den planerede Plads udenfor Kirken skal der opføres Prestebolig.»

Der følger så en detaljert beskrivelse av innvielses-høytideligheten foretatt av biskop dr. J. Fallize, assistert av kirkens første sokneprest pastor Henrik Blom og den daværende redaktør av St. Olav, pastor P. Ugen.

50 år senere, i sitt nr. for 3. november i år kan «Grenmar» gi et lite streiftog gjennom menighetens historie, som er noe eldre enn kirkens.

Det heter:

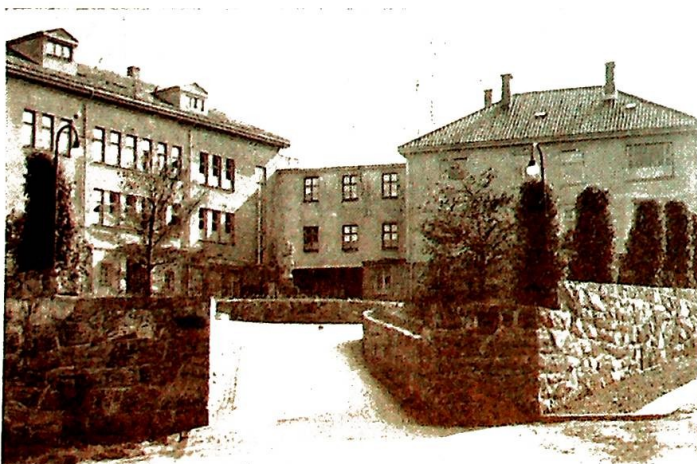
«Men den katolske kirkes virke i Porsgrunn er mer enn femti år gammel.

Allerede ti år tidligere — 1889 — besluttet daværende Apostoliske Prefekt, Mgr. Fallize, å opprette en katolsk kirke i byen, og det ble innkjøpt en tomt for med tiden å kunne oppføre kirke og prestebolig.

Den 14. september 1890 ble det åpnet et provisorisk kapell i Vauverts hus ved Osebro, og pastor Henrik Blom ble menighetens første sokneprest. Men kan man snakke om en katolsk menighet i Porsgrunn allerede med en gang kapellet ble åpnet? Jo, man kan det, fordi det ved Porsgrunds Porselænsfabrik var ansatt mange utlendinger som tilhørte den katolske kirke, og det var for at disse ikke skulle være uten prest og kirkegang at Mgr. Fallize besluttet å bygge en kirke.

I det lille, provisoriske kapell ved Osebro, holdt menigheten sine gudstjenester inntil 1894, da ble kapellet flyttet til det nåværende St. Josephs Hospital, hos St. Josephs Søstre, som begynte sin virksomhet i Porsgrunn i 1891.

Først i januar 1899 begynte man å bygge kirken, og innvielsen fant som ovenfor nevnt, sted den 8. oktober samme

St. Josephs hospital klar til nye utvidelser.

Biskop Joh. Fallize, som Kirken på veritabel ferd over grunnla Vår Frue menighet. Sverresgate sommeren 1937!

Pastor Henrik Blom (1890—1913, 1922—23)

Pastor Thorleif Engelsen (1917—1921)

Pastor Josef Rechtenwald (1925—1946)

Dr. teol. J. Duin (fra 13. 1946)

år. Vakkert lå kirken på hjørnet av den nåværende Jon-sokgaten og Sverresgate, omhegnet av piletrær og sølv-graner.

Etter at Sverresgate ble lagt kom kirken til å ligge tem-melig lavt, og da det dessuten var ønskelig å ha kirken og prestegården så nær hinannen som mulig, ble det beslut-tet å flytte kirken til sin nåværende plass. Denne flyttin-gen ble foretatt i 1937.

MENIGHETENS PRESTER

I årenes løp har flere prester bekledd stillingen som ka-tolsk sokneprest i Porsgrunn. Den mest kjente av dem er vel sokneprest Henrik Blom. Pastor Blom var født i Hol-land i 1849. Han ble presteviet i 1881 og kom til Norge i 1889. Før han kom til Porsgrunn i 1890 virket han som prest i Oslo og i Trondheim. Under sitt mangeårige virke i Porsgrunn lykkes det pastor Blom å samle de spredt-boende katolikker, ikke bare her i distriktet, men i hele Telemark ned til Kragerø.

I 1913 så pastor Blom seg nødsaget til å søke avskjed av helbredshensyn, og han reiste til København for å overta en lettere stilling. Etter kort tid kom han imidlertid til-bake til Porsgrunn og bosatte seg her. Fra 1. juni 1923 overtok igjen pastor Blom stillingen som sokneprest. Det viste seg dessverre at det var for meget arbeid for en mann i hans alder, og den 14. august i 1923 avgikk pastor Blom ved døden.

Pastor Blom er den eneste av menighetens avdøde pres-ter som ligger begravet i Porsgrunn.

Da pastor Blom ble syk i 1913 ble pastor Caspar Hutter konstituert som sokneprest. Han ble etterfulgt av pastor J. G. Lappe samme år. Pastor Lappe innehadde stillingen til 1917. Da ble den norskfødte prest, pastor Thorleif En-gelsen, menighetens sokneprest. Pastor Engelsen ble for-flyttet til Arendal i 1923. Etter pastor Bloms død ble pater C. Gellings midlertidig sokneprest, inntil han i 1925 ble kalt til Holland for å overta en professorstilling.

Og så kom passtor Josef Rechtenwald. Pastor Reckten-wald er også av de prester som har satt merker etter seg i Porsgrunn. Han var i likhet med pastor Blom en kjent og kjær skikkelse i byen. I de 21 år han virket som sokne-prest i Porsgrunn lærte man ham å kjenne som den om-sorgsfulle, trofaste og samvittighetsfulle sjelesørger han var.

Pastor Rechtenwald tok avskjed med Vår Frue Menig-het i 1946 og døde året etter i Oslo.

Fra 1946 har dr. teol. J. Duin vært menighetens avholdte sokneprest.»

*

Referat fra festlighetene må utstå til neste nr. grunnet plassmangel.

De dødes tale til sin menighet.

Preken ved requiemmessen for de døde

i Vor Frue menighet.

Av sokneprest dr. J. DUIN

«Tider skal komme, tider skal henrulle,
Slekt skal følge slekters gang.» —

Ikke mange av dem som ved innvielsesgudstjenes-ten for 50 år siden fylte dette gudshus, Vår Frue kirke i Porsgrunn, er tilstede i dag. Noen av dem er ikke i live nå, de fleste er vandret den vei som hvert men-neskeliv munner ut på, veien til graven.

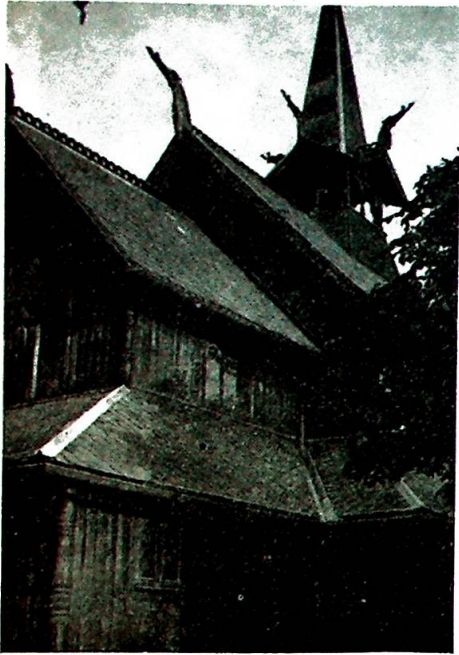
Her tenker vi på menighetens første prest, sokne-prest i lange år, pastor Blom. Vi tenker på de ær-verdige søstre fra den gang. Vi tenker på far og mor til mangen en av Dere, kjære troende. Den gang var de tilstede, i dag er det dere; vil etter nye 50 år, ved 100-års feiringen, vil da Deres barn fylle denne samme kjære kirke, og være trofast mot Kristus som dere i dag? —

Vi tenker på dem som her fikk høre den gamle lære fra Rom, den kristendom som i 5 århundrer var Norges kristendom, på dem som vendte tilbake til den gamle Moderkirke som var blitt fordrevet fra landet ved maktbud fra fremmed herre, en frem-med konge. Her i dette gudshus fant de veien, veien tilbake: og de gikk den til tross for de uhyre vanske-ligheter de måtte møte. Mange av dem er vandret bort nå. Men «slekt skal følge slekters gang»; de viste veien til sine barn, til sine omgivelser, til andre som kom etter. —

Dem alle vil vi minnes, i denne samme kirke som de gikk til, som i et halvt århundre har vært Herrens bolig iblant oss.

Dem alle vil vi minnes, fra den første sokneprest til den ensomme troende som i dag ingen husker ved navn. De har bygget menigheten som er i dag; de har sådd det som nå kan høstes; de har gått føre med arbeid, strev og offer, og har banet veien som vi går i dag.

Når mange av oss i dag, da likevel så meget er for-andret til det bedre, synes at det ikke er lett å leve som katolikk, så bøyer vi vårt hode i ærbødighet for dem som gikk føre. De levde som katolikker, de ble katolikker under forhold vi i dag har vanskelig for å tenke oss.

Vår Frue kirke i Porsgrunn.
Reist i 1899 etter tegninger av arkitekt H. Børve.
Fullført i 1937 ved arkitektene Børve & Borche-nius.

Når vi under tiden synes at det ikke er lett å leve som katolikk, især i vår omgivelse, hva med dem? Hvordan har de likevel kunnet gi en arv videre til dem som utgjør menigheten i dag?

Deres vanskeligheter var større, mangfoldigere, og ofte mer langvarige, men de har kjempet seg gjennom det, og da de selv gikk i graven, hadde de en arv å gi videre til sine barn, til dere. — Det var et pund de hadde fått av Gud, enten ved sin fødsel eller senere i livet: men de har arbeidet med det, og kunne ved døden gi det tilbake til sin Herre, ikke bare like stort som de hadde fått det, men større, rikere, dypere, mer levende. Var ikke det tilfelle, ville menigheten i dag ikke ha vært større. Var ikke det tilfelle, hadde menigheten i dag ikke vært mer rotfestet enn for femti år siden, i 1890-årene.

Men, kjære troende, når hver og en av dere er arvtager etter dem vi minnes i dag, når hver og en av dere, nest etter Gud, skylder dem troen, skylder dem medlemskapet i Kristi gamle Kirke, den Kirke han selv har stiftet på Peter, når hver og en av dere på den måte har fått en arv, og står i gjeld hos dem som er gått føre, da er også hver eneste en av dere forpliktet overfor dem som følger! Da har også de som kommer etter, slekten etter oss, rett til å vente at vi bevarer troen, at vi verner om den, at vi etter evne gjør den større og rikere, mer levende i vårt eget liv. —

«Tider skal komme, tider skal henrulle,
Slekt skal følge slekters gang»:

Det er ikke bare en uavvendelig skjebne, men det er som et løfte på framtiden; det gir oss sikkerhet for at vi under tiden ikke arbeider så godt som forgjeves. Det skal minne oss om at det vi gir videre til slekten etter oss, muligens vil leve videre i århundrer!

Slik var det da rundt året 1000 Norge ble kristnet, slik var det da 500 år senere Norge ble skilt fra Rom, fra den verdensomfattende kristenhet og det

ble dannet en kirke som kun lå innenfor det egne lands snevre grenser. —

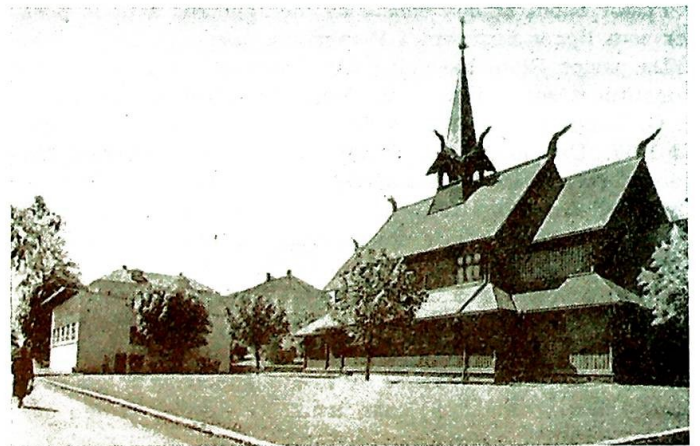
«Slekt skal følge slekters gang»:

Det er planen i Guds evige forsyn; det er den linje Han har trukket opp for århundrenes mennesker. Og selv om hvert eneste menneske har sin frie vilje og vil bli dømt for egne gjerninger, så kommer vi ikke forbi den kjensgjerning vi daglig erfarer — at et menneskeliv i en viss grad bestemmes av det det har fått med fra far og mor. Vi kommer ikke forbi det faktum som stadig er nytt i historien, at hver tid er barn av tiden før den: at de som kommer etter, plukker fruktene etter dem som gikk føre, om de er gode eller bitre, og gjør sin nytte med dem, at følgelig også slekten etter oss i en viss og ikke liten grad bestemmes av slekten som lever nå; at Vår Frue menighet i Porsgrunn om 50 år i en viss og ikke liten grad bestemmes av menigheten i dag, av dere, kjære troende, av dere hver og en! —

Det er ansvaret vi har for slekten som kommer! Hver den som svikter, må ikke bare svare for seg selv, men også i en viss grad for dem som kom etter ham!

«Tider skal komme, tider skal henrulle,
Slekt skal følge slekters gang»:

Vi minnes i dag menighetens døde, dem som gikk føre, vi minnes dem i takknemlighet for det de ga videre, vi møter dem ved denne minnehøytid og ber for deres sjeler, og vi tar atter avskjed med dem, med et løfte, et løfte fra barnet ved far og mors grav: at vi skal bære videre den arven vi fikk, at arven ikke blir ødslet bort, men skal vokse: større, sterkere, dypere, at arven skal leve, leve i oss dag for dag, uansett om de krever ofre, at arven skal leve: ved troskap mot Kirken, dens lære og dens bud, at vi skal bære arven videre, så den også kan leve etter oss.

Porsgrunn:

Det vakre anlegget med kirken i forgrunnen, t. v. den moderne skolebygning med foreningslokalet. I bakgrunnen St. Josephs Hospitals gamle og nye bygning. Skolen skjuler fullstendig den idylliske lille prestegården. Heller ikke ses det gamle Grand Hotel der hospitalets B-avdeling holder til.

BOKEN OM SIGRID UNDSET

Sjelden har vel noe biografisk verk vært ventet med større spenning i Norden enn professor A. H. Winsnes' bok om Sigrid Undset. Det er en mektig og blandet skare som har ventet. Det er de mange som håper å få et gløtt inn i Sigrid Undsets personlige livsforhold, en titt bakom gjerdet på Bjerkebæk der husfruen hadde sittet i suveren isolasjon. Det er de tusenere takknemlige som har stått ærbødig og ventet på avsløringen av et monument på vår diktningens æreslund. Det er det faste regiment av hennes litterære og halv-litterære kritikere, som lenge har stått rede med sin sokkel og bare ventet på at mesteren skulle plasere sin figur. Men de som ventet mest var sikkert den ukjente flokk av søkende og spørrende som i over en generasjon har lyttet til Sigrid Undsets budskap til tiden og nå ventet på en nærmere tydning av alt hun hadde sagt dem og gitt dem.

De «nysgjerrige» er blitt vemodig skuffet, og det tjener forfatteren til stor ære. Det viser hvor tro han har vært mot Sigrid Undsets vesen, hun som skydde all form for påtrengighet.

Skuffet er vel også de med soklene, de som ønsket henne plassert akkurat her og ikke der. De hadde vel ikke riktig ventet at professor Winsnes ville lage verket etter slike dimensjoner, så uvanlige i norsk åndsliv. Men når det nå står der, bøyer de seg alle for prestasjonen — unnatt sokneprest Welle som ventet en urne og ikke et monument.

Men sammen med spørgerne og søkerne i Sigrid Undsets lesekrete, har undrere, beundrere og kritikere alle sammen i Winsnes' bok fått Sigrid Undset tilbake både rikere og tydeligere enn vel de færreste oppfattet henne i levende live. Winsnes har ikke villet skape lys omkring henne, men ut fra henne. Han har villet gi et avklart syn av alt det denne mektige dikterpersonlighet rommet, et skarpere øre for det budskap hun bar til sin tid og slektene etter, til sitt folk og til hele menneskeheten. Ikke det at hun ikke selv evnet å gjengi klart nok det hun så. Kunsten å kunne meddele sine tanker til andre var en del av hennes geni. Men hennes overmenneskelige produksjon var ikke gitt enhver å favne, og hennes mangfoldighet av syn kunne vel de færreste følge. En kom seg likesom ikke opp på alle høydene der hun stod og skuet inn i vår verden. Hun hadde strevet seg opp på så mange slike høyder, — bevares for et slit! Intet feilaktigere enn å tro at geniet kommer lett til tindene. Men de drives av en indre trang til å forfølge erkjennelsens mål, og hviler ikke før erkjennelsen møtes med oppdagelsen. Først da går det lett å skape det «geniale». En stor del av hemmeligheten til Sigrid Undsets storhet ligger nettopp i denne seige utholdenhete, hennes trofasthet mot det pund hun hadde motatt. «Veien frem mot våre mål finner vi bare ved våre egne anstrengelser, ved utrettelig, tålmodig og modig anstrengelse» (Samtiden 1946).

Undertitelen, «En studie i kristen realisme», markerer den plass professor Winsnes har gitt Sigrid Undset i åndslivets historie. Det er ikke tvil om at der kan skrives lange rekker av Undset-biografier med ganske andre undertitler. Når Winsnes har satt denne skyldes det selvfølgelig i stor grad de forutsetninger han kunne gå til verket med. For ham var det vel ikke noe valg. I den grad har han stillet seg lojal til det sentrale og altomfattende i Sigrid Undsets liv og livsverk. Han har trengt seg inn i hennes idéverden, levet seg inn i det livssyn som bar henne fram til seier. Betegnende er for dette noe han selv sier om Sigrid Undset i vurderingen av hennes monumentale verk «Norske Helge-

Professor dr. A. H. Winsnes

SIGRID UNDSET

En studie i kristen realisme.

Et nært og levende bilde av Sigrid Undset og en innføring i dikterens mangfoldige forfatterskap.

Rikt illustrert. Kr. 14,90. Innbundet kr. 20,30.

ASCHEHOUG

ner» (1937):

Sett fra et rent vitenskapelig standpunkt — såfremt man da anser innlevelsessevne som et fortrinn for en historiker — har Sigrid Undsets fremstilling av disse personligheter det store fortrinn at den er skrevet av en som selv er katolikk; altså konform med den idé som — sammen med andre motiver — må ha vært den drivende kraft i legendens utforming av helgenskikkelsene. Nettopp det idéhistoriske synspunkt, hennes evne til å se de historiske begivenheter i lys av de idéer som skapte dem eller i alle fall var med på å skape dem, gjør at «Norske Helgener» representerer noe nytt.

Dette lest med de modifikasjoner som jamføringen tilsier, skulle vise hvor klart Winsnes er seg sin oppgave bevisst når han drister seg til å belyse Sigrid Undset inneni fra. «Kongenial med Sigrid Undsets synspunkter og intensjoner», sier Carl Fredrik Engelstad i sin anmeldelse.

Selv sier Winsnes (s. 246): «Fra først til sist bæres dette forfatterskap av en levende, skapende idé, av en visjon som stadig spenner over nye landskap og vider seg ut mot nye horisonter». Og vil man ha en formulering av ideen eller det bærende grunnmotiv, rammer man ikke så svært langt fra sannheten om man sier at hva det dreier seg om i hennes diktning, i hele forfatterskapet for den saks skyld, er trofastheten. «Hennes diktning setter ikke problemer under debatt. Det er ingen tendens — eller idédiktning i den forstand. Men den svarer på spørsmålet: Hva er troskap? Hvori består troskapens vesen? Kan menneskene være trofaste mot hverandre? Er det overhodet mulig? Forferdelse over sviket synes å være grunnopplevelsen, rystelsen, oppskakingen, som i dikterisk forstand har gjort henne seende.»

(Forts. neste nr.)

IVAR HANSTEEN KNUDSEN

«Kimer I Klokker»

Juleheftene lar aldri vente lenge på seg, de er der lenge før noen for alvor har ofret den nye jul en tanke. I år synes de å foreligge særlig tidlig, — kanskje er det den forholdsvis milde høsten som får oss til å stusse: Alt nå?

Vårt katolske julehefte «Kimer I Klokker» er i år med på overrumplingen også litt uvant tidlig. Men det skal med en gang sies at heftet ingen grunn har til å vente på publikums julestemning. Den bringer det selv med seg!

Det er en lekker publikasjon, — nydelig omslag, deilig papir, en rekke fortreffelige artikler og en ny gjendiktning ved Ragnhild Foss som er nær sagt for god avslutning.

Biskop M a n g e r s viser i den innledende julebetraktning «Det sanne lys som opplyser hvert menneske», aktualiteten i det glade budskap fra Betlehem. Så kommer en lapidarisert artikkel, «En Kristus-type fra romersk keisertid» av ingen ringere enn vår store arkeolog og idéhistoriker professor Hans Peter L'Orange. Pastor Alf Høeg har attet hentet sitt emne fra et middelhavsland, i fjor var det fra Dalmacija, i år fører han leseren med seg til det naturskjønne og kunstrike Florens, der han særlig dveler ved San Miniato al Monte, perlen i dette «Guds mästerstycke på jorden», og forteller om kirkens titulærhelgen San Miniato. R a g n a R o s a t i gjør sitt inntog i «Kimer I Klokker» med en livsnær og fengslende skildring om «Munker, nonner og helgener», og M a r t h a Ø s t e n s v i g med sin sikre viten i genren viser oss Fiskerkapellet på Maihaugen. Sigrid Øde har revet ut et tilfeldig blad av sin vemodige minnebok fra sitt livslange sosialarbeid — en bok med titusener slike sider — og det er blitt en artikkel som taler hjertets språk om de triste skjebner. Gunnar Liknæs slutter artikkelrekken med en jule-novelle fra skjærgården. Som ovenfor nevnt mangler ikke denne gang heller en perle fra R a g n h i l d F o s s ' s gjendiktning fra vår middelalderske hymneskatt: «Caeleste organum hodie sonuit in terra», — en juleseksvens tatt fra «Missale Nidrosiense» fint og mesterlig omsatt til nynorsk.

En savner naturligvis sterkt bidraget fra Sigrid Undset. Men det var en heldig og fin tanke av biskop Mangers å ta ut en del ord som denne heftets mest trofaste medarbeider gjennom en lang rekke ord har sagt om jule. De er diskret men megetsigende anbrakt på forskjellige steder i juleheftet.

Prisen er i år holdt til kr. 2.50 trass i den kostbare framstilling, og det kan ikke være tvil om at opplaget i år som i fjor vil bli revet bort til siste eksemplar.

Sylvester.

«Julehelg»

«Julehelg» (Dreyers Forlag) presenterer seg også i år som det lødige, vakkert illustrerte julehefte med en rekke helsides kunstbilag. Heftet åpner med en «Jolesang», en gammel latinsk hymne i Ragnhild Foss' gjendiktning. Direktør Reidar Kjellberg ved Folkemuseet har skrevet åpningsartikkelen, «Den hellige natt i kunsten», som er illustrert med gjengivelser av mesterverker fra middelalder og renessanse. Ørnuft Ranheimsæter har selv illustrert sin artikkel «Barnets revolusjon», den handler om de velkjente julesymbolene og hva der ligger bak hele denne forunderlige verden av lys og stjerner og broket stas som gjør oss alle til barn igjen.

Hva skrev Columbus selv da han oppdaget Amerika? I «Brevene forteller historie» ved Mentz Schulerud får vi utdrag av dette og andre berømte brev, med pennetegninger av Chrix Dahl. Av noveller bringer heftet «Spøkelses-

rommet på Ingvaldsboda» av Verner von Heidenstam og «Julie og den hvite hesten» av Nils Johan Rud. Et muntert reiseminne fra Tunis, «Historien om Musse og Mathilde», er skrevet av Finn Øyen, og Arne Durban fortsetter sin yndefulle lille «Årsberetning om vesle Anine». Av det øvrige innhold skal vi nevne et prosadikt av Aasmund Brynildsen, en rekke pussige prøver på «Naturlig Hexerie» fra en kuriøs gammel bok, og endelig et eventyr for barn av Kjell Aukrust: «Nissen som hadde reverumpe», med tegninger av forfatteren. De forskjellige bidrag er illustrert av våre beste tegnere.

Som bilag medfølger vakre fargereproduksjoner av Agnes Hiorth's portrett av Kong Haakon. Chr. Skredsvigs «Idyll», malerier av Jean Heiberg og Frits Thaulow, og to tegninger i sepia av Aage Storstein.

Heftet står som i fjor under redaksjon av Ragnhild og Barthold A. Butenschøn og Ørnulf Ranheimsæter.

Nytt hefte av Spektrum

Spektrum nr. 5 — 1949. Dreyers Forlag, Oslo.

Etter det vektige og innholdsrike Goethe-hefte (nr. 4) har Spektrums redaksjon funnet det viktig i siste nummer å kaste seg inn i kulturdebatten med noe lettere våpen. Aasmund Brynildsens artikkel om «Machiavellis verden» er for øvrig viktig nok, en grundig og inciterende åndshistorisk analyse som klarlegger bakgrunnen for vår menneskelige situasjon i dag. Et fint og følsomt bidrag om landskapsfølelsen er Gunnar Edmanns «Vem äger landskapet». Høyst aktuelle og vekkende er Alv G. Schjelderups og Ernst Sørensens bidrag til dette hefte. Alv G. Schjelderup holder dom over Kai Munks dramatik i artikkelen «Dramatisk inflasjon» og Ernst Sørensen etterlyser menneskeligheten i litteraturen i «Målestokken som ble vekk». En sjelden bekjennelse til menneskeligheten er for øvrig Panait Istratis gripende «Testamente». — Jens I. Bjørnebo har under rubrikken «Tidens ansikt» gitt et levende tidsbillede fra Tyskland og Alf Larsen anmelder Cappellens upopulære skrifter under overskriften «Kaviar av torske-rogn».

Katharina Den Store

Nina Arkina: Keiserinne og kvinne. Katharina den store. Oslo 1949. Dreyers Forlag.

Det er ikke mange historiske personligheter som i den grad har formådd å holde interessen levende som Katharina den store av Russland. Hun vakte som bekjent atskillig forargelse i sin samtid på grunn av sitt voldsomme kjærlighetsliv, som ga stoff til en ustanselig strøm av anekdoter, karikaturer og spottedikt.

Nina Arkina har ikke skrevet sin bok for å brodere ut dette pikante stoffet enda en gang. Tvert imot; hun mener at historiene om hennes erotiske liv har stilt de vesentlige sider av hennes rike personlighet i skyggen. Hun ser henne først og fremst som et menneske med store evner og sterk vilje til å fylle sin oppgave som herskerinne over det umåtelige russiske rike. Fru Arkina er selv russerinne av fødsel, og hun har beskjeftiget seg med Katharina og det 18. århundres Russland i mange år. Særlig i keiserinnens egne brev og optegnelser har hun funnet et rikt materiale som er ukjent for de fleste vest-europeiske forfattere, som ikke behersker russisk.

«Keiserinne og kvinne» har fått form av en roman, hvor tidens mennesker trer levende fram på bakgrunn av dette merkelige folket, som svinger mellom villskap og godmodighet, mellom frihetslengsel og blind, sanseløs underkast-

Forts. neste side.

UTLANDET:

VATIKANET

Komitéen for Det hellige År forbereder utgivelsen av 2 millioner veiledere for pilegrimer.

Sentral-Komitéen for Det hellige År forbereder nå 2 millioner veiledere for pilegrimer (Busta del Pellegrino). Der finnes også vedlagt det offisielle pilegrimsmerke, et identifikasjonskort, forskjellige kuponger som berettiger pilegrimene til forskjellige rabatter, en liten bønnebok og en orientering om Den evige Stad.

I tillegg vil hver pilegrim få en minnemedalje av Den hellige Far. Den er av forsøvet bronse med Pavens bilde på den ene siden og St. Peters hellige dør på den andre siden.

ENGLAND

Katolsk arbeidsgiverforening dannet.

I forhallen til Westminster-katedralen ble det nylig etter 12 måneders grundige forarbeider dannet en katolsk arbeidsgiverforening.

I noen innledende ord til denne nydannelse som kan bli av den største betydning for Englands katolikker, uttalte kardinal Griffin at målet for denne nydannelse må være å gjennomføre de kristne, sosiale prinsipper som er kommet til uttrykk i de pavelige ensykliker i industri, handel og offentlig forvaltning.

Målet og bestrebelsene til denne nye katolske arbeidsgiverorganisasjon som er kommet i stand som følge av et direkte uttalt ønske fra det katolske hierarki i England og Wales, er lovfestet i organisasjonens konstitusjon. Det vil bli organisert grupper etter geografiske og yrkesmessige linjer. Disse grupper skal bestå av fra 12—20 medlemmer. De skal komme sammen hver 14. dag for inngående å studere Kirkens sosiale lære og drøfte mulighetene for å omsette den i praksis.

Katolsk skole for sosiale studier opprettet i Manchester.

En katolsk skole for sosiale studier ble opprettet i november i Manchester. Den skal gi undervisning i Kirkens sosiale lære for tilhengere av arbeiderbevegelsen og andre som måtte være interessert. En av skolens oppgaver er å forberede kandidatene til opptagelseseksamen ved Katolske Arbeideres College i Oxford.

else. Med sitt kjennskap til russisk lynne og tenkemåte har forfatterinnen formådd å gi miljøskildringen, menneskene og de livfulle dramatiske opptrinnene et overbevisende ekte preg. Derfor fengsler boken ikke bare den historisk interesserte, men i like høy grad den som liker en god og underholdende roman. — Boken er illustrert med portretter og tegninger fra tiden.

LITTERATUR INNGÅTT TIL REDAKSJONEN: ASCHEHOUGS FORLAG.

Sigrid Undsets romaner og fortellinger fra nuntiden: Bd. VIII. Ida Elisabeth.

Arne Odd Johnsen: Fra ættesamfunn til statsamfunn, Oslo, 1948. 385 s.

DREYERS FORLAG.

Forfatterforeningens julebok 1949:

Du slette tid. 80 s.

ARNE FROST-HANSENS FORLAG, København.

Peter Schindler: Dette hellige Evangelium. En Aargang prædikener. København, 1949. 335 s.

FRANKRIKE

Felles hyrdebrev fra Frankrikes kardinalet og erkebiskoper.

Frankrikes kardinaler og erkebiskoper har nylig vært samlet til en 3 dagers konferanse i Paris. Etter konferansen sendte de ut et felles hyrdebrev.

De begynner med å si at de er bekymret over den uro så mange franske hjerter er fylt av innenfor det pinefulle spørsmål om fred, og fortsetter med å understreke at ingen kristne får være uinteressert i de anstrengelser som gjøres for å bevare freden mellom nasjonene. De advarer katolikkene mot pessimisme og mot å betrakte krigen som uunngåelig. Det er ikke nok å ønske fred, om man vil sikre den. Ønsker man å bli en effektiv forkjemper for freden, må man «høylydt gi uttrykk for sin sympati for og tilslutning til den internasjonale kristne ordning som Pave Pius XII forkynner i hvert eneste av sine budskap. Prester og aktive katolikker må kjenne til disse budskap og tilegne seg dem».

«En kristen må ikke glemme,» heter det videre, «at fred mellom nasjonene er betinget av det fredelige sinnelag som hersker i hver enkelt nasjon. Et slikt fredelig sinnelag er ikke produktet av en styrkeprøve, men frukten av sosial rettferd.»

Hyrdebrevet fortsetter med å slå fast at arbeiderne og de fattige i Frankrike i dag må bære for tunge byrder til at en kan si at sosial rettferd er gjennomført. «For mange lønninger er abnormt lave og truselen om arbeidsløshet hviler tungt på arbeiderfamiliene... Det er katolikkens plikt å gå i bresjen for å sikre arbeiderne levelige vilkår og å konsolidere og utvikle det som allerede er vunnet av sosial rettferd.»

HOLLAND

Hollandske arbeidere mot fasade-katolisisme.

Den katolske arbeiderbevegelse i Holland har vedtatt å organisere s.k. «sosiale øvelser» for sine medlemmer i framtiden. Det første kursus av dette slag har allerede funnet sted på den kjente folkehøgskole Drakenburgh.

I foredragene og diskusjonene ble det sterkt framholdt at de katolske arbeidere ikke vil tillate en ytterligere forverring av arbeiderens stilling. Når prisene og husleiene stiger, må det reguleres ved hjelp av skatter og økte lønninger. Den katolske arbeiderbevegelses åndelige leder, fransiskanerpater dr. Pillen, framholdt at det må være en hovedoppgave for Den katolske arbeiderbevegelse i Holland å bekjempe fasade-katolisismen. Denne kamp omfatter både kampen mot gudløsheten og for en praktisk gjennomføring av Kirkens sosiale prinsipper.

ITALIA

Italias kristelige arbeiderbevegelse skaffer land for småbrukere.

Representanter for Bøndernes seksjon av Kristne Arbeideres Sammenslutning har nylig avsluttet forhandlinger som har sikret arbeidsløse bønder om lag 20 000 mål jord. Det er særlig i Sør-Italia arbeidsløsheten blant bøndene og jordhungeren er stor, og det er her det er lykket å skaffe små jordbrukere ny jord.

Representanter for «Gutte-by» mottatt av Paven og Italias president.

«Borgermestere» og en gruppe av innbyggerne i en av Italias nå så berømte gutte-byer — det dreier seg i dette tilfelle om gutte-byen ved Piacenza i Nord-Italia — ble nylig mottatt av Paven i audiens på Castel Gandolfo og av Italias president, Luigi Einaudi, i Rom. Guttene hadde organisert en «marsj mot Rom» og hadde gått hele veien fra Piacenza til Rom, en strekning på over 600 kilometer, for å gjøre offentligheten oppmerksom på de vanskeligheter deres by for nærværende har å kjempe med. Paven hørte med stor oppmerksomhet på dem. Han ga guttene sin velsignelse og lovet å sende dem hjelp.

Italias sosialister beiler til de kristne.

Italias sosialister som nå er splittet i så mange grupper at de har mistet sin politiske slagkraft, forsøker nå å finne fram til et grunnlag som igjen kan samle dem. På en kongress som nylig ble holdt i dette øyemed, framsatte den kjente publisist Ignazio Silone et forslag om å rekonstruere et sosialistisk parti som ikke bygger på marxismen.

Ifølge Silone har sosialistene gjort en alvorlig teil, når

de tillot sosialismen å identifisere seg med marxismen. Han hevdet at det er mulig å forkaste marxismen uten dermed å forkaste sosialismen.

Silone går nå inn for et forenet sosialist-parti som ikke bygger på en ortodoks filosofi, som ikke er konfesjonelt, men politisk.

Fordelen ved et slikt parti ser Silone deri at det en gang for alle vil fjerne de hindringer som har holdt katolikken borte fra sosialismen. Både Kirken og det politiske liv vil tjene på at ikke noe parti med rett kan utpeke seg som kristent framfor andre, framholder Silone.

Kommunistpartiet i stadig større vanskeligheter.

Økonomiske og ideologiske faktorer har framkalt en krise i Italias kommunistiske parti med det resultat at et stort antall underordnede partifunksjonærer man har utdannet med store omkostninger nå har forlatt partiets rekker, heter det i en melding fra Katolsk Internasjonal Pressetjeneste. Årsaken er i første rekke at disse funksjonærer ikke har fått utbetalt sine lønninger på lang tid og at løningene i mange tilfelle er nedsatt til langt under eksistensminimum. Situasjonen synes i dag å være en ganske annen enn like etter krigen, da partiets tilgang syntes å være uten grenser.

På det ideologiske område gjør titoismen seg sterkt gjeldende blant kommunistenes yngre medlemmer. Mange av dem er tidligere fascistiser som følger seg tiltatt av Titos nasjonale kommunisme. Parti-ledelsen har forgivevs forsøkt å diskreditere Tito som en lakei for «Vestens imperialister».

JAPAN

De foreldreløse barnas skjebne.

Av alle nødlidende befolkningsgrupper i Japan er det ingen det gjøres mer for enn de foreldreløse barna, heter det i en oversikt som er satt opp av pater Leopold Tibesar, som er leder av det katolske velferdsarbeid i Japan. 120 000 foreldreløse barn er nå i privat eller statlig pleie. 10 000 av dem har katolske institusjoner tatt hånd om.

Oversikten viser at enker med barn ennå er et meget alvorlig sosialt problem. 1 872 161 kvinner i Japan er enker, og av disse er det bare 319 402 som ikke har barn. Regjeringen har tatt seg av 15 000 enker som har fått arbeid i 230 statlige institusjoner og gir økonomisk støtte til 227 756. Omlag 446 545 arbeidsdyktige enker er ennå uten beskjeftigelse. 80 pst. blir hjulpet økonomisk av regjeringen.

Denne oversikten ble behandlet av Kirkens hierarki på et møte som fant sted den 21.—24. september. Det ble besluttet å sette all kraft inn i arbeidet for i løpet av neste år å opprette industrier for unge kvinner hvor de kan få anledning til å fortjene sitt brød under moralsk gunstige omstendigheter.

Tallet på katolikker steget med 9,4 % i løpet av et år.

Tallet på katolikker i Japan var oppe i 130 388 den 30. juni 1949, en stigning på 9,4 % i løpet av et år, og en stigning på 19,3 % siden 1947. For nærværende forberedes 19 693 personer til dåpen, hvilket er 29 % fler enn til samme tid for et år siden.

Nagasaki, hvor den annen atombombe eksploderte, er fremdeles det største katolske sentrum i Japan. Der finnes 62 646 katolikker. De to nest største sentrene er Fukuoka og Tokio med henholdsvis 12 995 og 12 463 katolikker. Hiroshima, hvor den første atombomben eksploderte, har hatt den største tilvekst det siste år, nemlig på hele 28 %.

JUGOSLAVIA

Titos anti-kommunisme.

For å koordinere sin propaganda-krig med Kominform har Tito nå opprettet en propaganda-sentral i byen Topola i Serbia. Ifølge meldinger til Katolsk Internasjonal Pressetjeneste teller denne sentral ikke mindre enn 4000 medlemmer som er spesialister i Balkan-spørsmål. Sentralens oppgave skal være å imøtegå Kominforms diskreditering av Jugoslavia og å underblåse misnøyen i de øst-europeiske stater med Sovjets innblandingspolitik.

Særlig vil en legge vekt på å avsløre hvordan Sovjet nå dominerer folkene i Øst-Europa. Sovjets «hjelp» til statene bak jernteppet betegnes som en utplyndring verre enn noen utplyndring i den kapitalistiske verden.

POLEN

Telefonkatalogen røper at det finnes russiske garnisoner i Polen.

Nye polske telefonkataloger avslører at det finnes garnisoner av Den røde armé stasjonert i Polen. Sovjet-russiske myndigheter og polske kommunister har gjentatte ganger påstått at Den røde armé har «evakuert» Polen, og at sovjet-russiske troppstyrker man har sett i Polen bare har vært på gjennomreise til og fra Tyskland. Den nye telefonkatalogen forteller imidlertid noe annet.

I Poznan nås «Kommandanten for den sovjet-russiske garnison», oberst Kovalev, på nummer 6631, og kommandantens adjutant på nummer 6933. Oberst Nasov, «Sovjet Armé Kommandant», har tre numre: 6310, 7056 og 7258. «Sovjet-Offiserenes Klubb» i samme by har telefonnummer 6631.

I Katowice har «Sovjets Overkommando» telefonnummer 32 720, representanten for Sovjets påtalemyndighet, Borwicz, nr. 30 098, sjefen for Sovjets Militære Administrasjon nr. 36 534 og Kommandanten for Sovjets Militærpsykehus nr. 30 255.

I Cieszyn, en by som ligger ved grensen til Tsjekkoslovakia, har kommandanten for Sovjets Garnison nr. 1518. En annen kommandant, nemlig sjefen for Sovjets Garnison i Oppeln, har nr. 487.

I Tomaszew kan sjefen for Sovjets Luftstyrker nås på nummer 101, og Hovedkvarteret for den 27. Artilleri-divisjon til Den røde armé på nr. 9.

Nærmere undersøkelser har vist at det finnes telefonnumre for Sovjet-russiske kommandanter i Tarnowicz, Lowicz, Zgierz, Kreuzburg, Gorzow og i andre byer og sentrale steder.

De telefonkataloger hvor disse numre er innført, ble sendt ut i første halvdel av oktober. På vel underrettet hold i Polen er man av den oppfatning at det er skjedd ved en feiltagelse fra Den polske telefon-administrasjons side, da Den røde armé og andre sovjet-russiske myndigheter i Polen ikke ønsker å ha sine telefonnumre offentliggjort i katalogene.

ROMANIA

Tidligere rumensk minister ved Vatikanet arrestert.

Romanias tidligere minister ved Den Hellige Stol, Ioan Lugosianu, og presidenten for det rumenske Røde Kors, dr. Ioan Costinescu, var blant de omlag 600 mer framtrede personer som ble arrestert i løpet av de siste uker i Bucuresti, erfarer Katolsk Internasjonal Pressetjeneste fra en særlig rumensk kilde. De fleste av de arresterte var tidligere aktive medlemmer av Det nasjonale bondeparti og Det liberale parti som begge er blitt oppløst.

Ifølge samme kilde blir hele grupper av personer arrestert hver natt i Bucuresti uten at det kunngjøres av myndighetene. De fleste forsvinner og ingen hører noe fra dem.

«Reaksjonær filosofi» bannlyst fra universitetene.

«Takket være vennskapelig hjelp fra Sovjet-Unionen er reaksjonær filosofi definitivt bannlyst fra Romanias universiteter,» slo lederen av Det kommunistiske partis Kultur- og Propagandadepartement nylig fast i en uttalelse til den rumenske presse. «Dette er resultatet av 4 års progressivt styre,» uttalte han videre og erklærte at all skoleundervisning er blitt omlagt og reorganisert etter sovjet-russisk modell.

«Våre teatre,» fortsatte J. Kishinevski, «som inntil for nylig var helt korrupte og dyrket Vestens dekadente kultur, er nå framskrittets avantgarde. Nesten alle teaterstykker som oppføres er av sovjet-russiske forfattere. Det samme kan sies om filmene. Partiet framelsker en ny type av intellektuelle, helt frigjort fra den borgerlige kosmopolitiske kulturs overtro.»

Tidligere kommunist-fører anklaget for høyforræderi.

Den tidligere generalsekretær for Det kommunistiske parti i Romania, Lecezio Patrascanu, som var justisminister til for et år siden, er anklaget for høyforræderi og «titoisme», erfarer Katolsk Internasjonal Pressetjeneste fra en særlig kilde i Romania. Saken vil komme opp for en særlig domstol i Bucuresti i nær framtid.

Patrascanu som er jurist, var en av grunnleggerne av Det kommunistiske parti i Romania. Den 23. august 1944 sluttet han seg til kong Mikael og andre politiske ledere, da kongen kvittet seg med general Antonescu. Han var formann for den delegasjon som reiste til Moskva for å

be om våpenstilstand. Han ledet likeledes den rumenske delegasjon til fredskonferansen i Paris.

Det meldes i denne forbindelse om rivninger innenfor det rumenske kommunistiske parti, særlig har det vært rivninger mellom Patrascanu og Anna Pauker og den nåværende generalsekretær for Det kommunistiske parti, Vasili Luca. For et år siden ble Patrascanu kastet ut av regjeringen, arrestert og sendt til Sovjet-Unionen sammen med sin hustru.

TSJEKKOSLOVAKIA

Biskopenes erklæring til den nye kirkelov.

Før den nye kirkeloven i Tsjekkoslovakia, som er ment å skulle ordne forholdet mellom Kirke og stat, trådte i kraft — den ble vedtatt av nasjonalforsamlingen den 14. oktober og trådte i kraft den 1. november — kom de tsjekkoslovakiske biskoper sammen til en konferanse for å drøfte den nye situasjon denne lov hadde skapt. Resultatet av konferansen ble en erklæring som er undertegnet av erkebiskopen av Olomouc, av biskopene av Hradec Králové, Kosice, Banská Bystrica, Brno og Presov, av de slovakiske biskoper som er apostoliske administratorer av Nitra og Trnava, av biskopene av Ceske Budejovice og Litomerice, av vikar-kapitularen av Rožnava og den apostoliske administrator av Teschen. Den er ikke undertegnet av erkebiskopen av Praha, *Beran*, som fremdeles sitter fengslet i sitt eget palass på Hradšchin.

Denne erklæring som nå er offentliggjort i en rekke store aviser i sin helhet og ikke bare omtalt i noen misvisende telegrammer, gjør det helt klart at det ikke er spørsmål om noen kapitulasjon fra Kirkens side i Tsjekkoslovakia. Tvert imot er den betingede lojalitetsed som biskopene mener geistligheten kan avlegge, en ed som de kommunistiske myndigheter hittil ikke har villet godta.

Erklæringen har følgende ordlyd:

«Fred være med Eder, brødre i Kristus!

Dere venter på veiledende ord i disse tunge tider. Vi, deres biskoper, har vært samlet og sender dere våre varmeste hilser og instruksjoner av avgjørende betydning i den situasjon dere er blitt brakt i som et resultat av at lovbestemmelser som griper inn i forhold som er av livsviktig betydning for Kirken og dermed også for biskopene og prestenes virksomhet, er vedtatt.

Enstemmig har dere forkastet den skismatiske s.k. Katsolske Aksjon. Gud vet at folket er stolt av dere, og vi takker dere. Dere fortjener ikke mindre respekt og takknemlighet, fordi dere ikke lot dere friste til å godta det kunnngjorte nye lønnsregulativ som ville ha bedret den økonomiske stilling for mange av dere. Troskap mot Kirken og dens religiøse frihet betyr mer for oss enn bedre lønninger. Dere vet at vi er fylt av faderlige følelser for dere, og at vi ønsker dere bedre sosiale forhold. Men denne lønnsregulering er vedtatt uten hensyntagen til våre ønsker og våre klart uttrykte anbefalinger; om dere tar imot disse lønninger og underretter oss om det, skyldes det press utenfra. Dere kommer ikke til å innta en annen holdning enn hittil. Dere kommer til å legge for dagen den samme uselviskhet m.h.t. materielle goder og den samme urokkelige lojalitet til Kirken som dere har vist til i dag.

Vår felles frykt for at Kirken skal miste sin frihet er blitt større etter at loven om Kirkens forhold til staten ble vedtatt.

Når vi tenker på hvilke ofre katolikkene og deres prester har lagt på fedrelandets alter ved sine lidelser, sitt arbeid og sin moralske standard, og i betraktning av det urokkelige faktum at Kirken har frambrakt de skjønneste ting nasjonen eier, beklager vi at en lov er vedtatt i strid med forfatningen, en lov som er rettet mot Kirkens frihet. Uten å forhandle med Kirken er Kirkens legale stilling blitt endret og krenket.

Som et resultat av alt dette gir vi dere følgende direktiver:

1. I samsvar med artikkel 20 i regjeringens forordning vil dere bli bedt om å avlegge følgende troskapsed til Republikken:

«Jeg lover innfor Gud at jeg vil være tro mot Den tsjek-

koslovakiske republikk og dets folkedemokratiske samfunnsorden, og at jeg ikke vil foreta meg noe som kan skade dens interesser, sikkerhet og integritet. Som borger av folkedemokratiet vil jeg samvittighetsfullt oppfylle de plikter som skyldes min stilling og i den stilling jeg makter det, vil jeg understøtte alt byggende arbeid som tar sikte på å bedre det tsjekkiske og det slovakiske folks materielle standard.»

Dette løfte avlegges innfor Gud, og konsekvensen av dette er at det dere lover og det staten forlanger av dere må være i samsvar med de umiddelbare rettigheter som har sin opprinnelse direkte i Gud selv og som er uttrykt i De ti bud som alle gyldige lover må bygge på. Derfor byr vår samvittighet oss å føye til dette edsformular denne skriftlige eller munttlige reservasjon: «Under forutsetning av at dette ikke strider mot menneskets naturlige rettigheter.»

2. Med hensyn til de nye lønningene erklærer vi:

Biskopene og høyere geistlige kommer ikke til å ta imot de lønninger man er forberedt på å utbetale også til dem. For disse lønninger og spørsmål i forbindelse med dem så vel som opprettelsen av det nye departement for kirkelige anliggender — utvilsomt av vidtrekkende betydning i dag — ble ikke drøftet med dem, hvilket burde ha vært gjort. Vi stoler på Guds forsyn. Vi har hengitt oss fullt og helt til Hans tjeneste.

Dere derimot handler ikke mot samvittigheten og den geistlige ære som dere så urokkelig har vernet om i denne sak, om dere tar imot de nye lønningene. På den ene side er det nødvendig å beskytte dere mot ubehagelige konsekvenser og å sørge for at dere fortsatt kan veilede de troende i åndelige anliggender. På den annen side er det nødvendig å ta hensyn til at lønningene er vel fortjent for deres hengivne arbeid for folkets velferd.

Staten har til hensikt å lønne dere for fra 8 til 10 timers undervisning i skolen og gi kompensasjoner for inntekter som nå er avskaffet. Endelig bør en huske på at de nye lønningene — særlig for ugifte — fører til høyere skatter.

Dere bør avgi følgende erklæring til deres foresatte:

«Jeg erklærer at jeg har tatt imot lønn etter det nye lønnsregulativ, fordi det er en forordning som har fått lovs gyldighet. Når jeg tar imot denne lønn, forplikter jeg meg ikke til noe som strider mot min samvittighet og Kirkens lover. Jeg erklærer igjen at Kirkens åndelige interesser og uforstyrret frihet for mitt arbeid som prest betyr mer for meg enn materiell sikkerhet.»

3. Om vi anmodes om det, er vi villige til å sende representanter til den Kirke-kommisjon som er opprettet i tilknytning til de lokale nasjonale komitéer på samme måte som vi tidligere sendte medlemmer til skolerådene på landet i Böhmen og Mähren. Skulle noen la seg utnevne til medlem i en slik kommisjon uten vår tillatelse, vil vedkommende bli irettevist. Ulydighet vil bli rammet av bestemmelsene i Den kanoniske lov.

Til slutt ønsker vi å takke dere for deres ubrytelige troskap mot Kirken, og vi legger dere på hjertet nødvendigheten av absolutt samhold også i framtiden og av å ha tillit til Gud. I kampen for å forsvare Guds rettigheter har dere lidd meget. Snesevis av deres beste brødre vansmekter i fengslene. Vi omfatter dem med faderlig medfølelse og sympati. Vi ber for dem, og vi ber dere å huske dem i deres bønner så vel som i *orationes pro incarceratis* (bønner for dem som er i fengslene). Deres mot, stålsatte karakter og ubestikkelighet er en forsikring til Gud, til folket og til oss om at dere med Guds hjelp vil forbli trofaste også i framtiden mot prestekallet, folkets lykke og fedrelandet.

Vi er stadig forenet med dere i våre bønner, og vi vel-signer dere og deres arbeid i Faderens, Sønnens og Den hellige Ånds navn. Amen.»

Apostolisk administrator mishandlet til han ga etter.

I første halvdel av oktober påtalte Vatikanets kringkaster at den apostoliske administrator av Teschen, dr. Frantisek Onderek hadde sendt ut en erklæring hvor han går inn for den nye kirkelov.

Det meddeles nå at den 70 år gamle prelat først gjorde dette etter at han var underkastet tredje grads forhør av det tsjekkiske politi. Han var blitt underkastet forhør i 8 timer uten opphold i skarpt lys. Han holdt ut helt til politiet truet med å fengsle alle prestene i hans bispedømme.

